

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

2. Petulcus Satyrorum calor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

In hac silvestrium deorum turba *Pan* facilè primas obtinet: nam & nomen habet ab *omni*, quasi omnia valens. Is est inventor fistulæ sepremplicis, de quo Maro eclog. 2.

Pan primus calamos cerâ conjungere plures
Instituit: Pan curat oves, oviùmque magistros.

Ejus uxor est *Pales*, dea pabuli, sicut maritus deus pastorum: illius festa *Palilia*, seu *Parilia* appellata, quia pro partu & salute pecorum ei sacrificabatur. Gestabat autem Pan altera manu fistulam, alterâ baculum incurvum. Nam pastoris est, non tantùm ovium, sed etiam populi:

Et cantu mulcere greges, & pellere virga.

Severitas miscenda est clementiæ. Rectè verò pro uxore deam pabuli habet Pan. Neque enim officium suum facit Pastor, si plenam ipse sedeat ad mensam, & vacua gregibus præsepia linquat. Oves tondendæ sunt, sed saturæ, non macie confectæ.

Ethica.

I. (a) De Bacchi comitibus Satyris meminimus in navi ejusdem Bacchi; hinc adjungimus. Vitia ebrietatis ac impuræ libidinis sociata sunt; id quod Bacchus, & ejus stipatores, silvestres isti deastri, cornigeri, & capripedes significant. Silenus enim, præcipuus illorum, asello vectus, & malè hærens in illo, quid aliud indicat, quàm hominem poculis exhauriendis deditum, esse inertem, stupidum, nihil molientem homine dignum, asino simillimum? Et petulei Satyri, quid aliud referunt, quàm juvenculos leves, petulantes, visæque mulierum formæ adhinnientes? caprarum inter ac hædorum per Veneris præta lascivientes ac luxuriantes? Monstra sunt hi Satyrica, diversis è bestiis, hoc est, libidinibus composita, angulos sectantur, & specus obscuros, & frondosas umbras; ut tantò sit impudentior lascivia, quantò est occultior.

II. (b) Satyrum graphicè depingit, & ad mores traducit eloquens scriptor in hunc modum. Prometheus cum ignem cœlesti è regione primò detulisset, obvium habuit è lustris prodeuntem Satyriscum (hoc est, parvum Satyrum) hirsutum illum, capripedem, & loco circinorum, cornua de fronte retorquentem, ut summa pariter & ima parte caper esset, aut hircus. Hanc tam elegantem faciem, in modum silvæ barba hispida, incompta, quaquà rigida, & longissimè excurrrens cingebat.

(a) Juvenulus lascivi Satyri comparatur. (b) Petulcius Satyrorum calor.

gebat. Caput ipsum & tota cervix jubatissimis cincinnis inundabatur. Istud ergo barbarum & barbatum monstrum, aspecto igne inassueto, ex Prometheo, quid esset interrogavit. Ille, ut disertus erat, vim, usum, & utilitatem ignis cœpit ad longum percensere. Qua oratione ita Satyrum incendit, ut velut ipso igne, in ignem arderet, alioqui sua luce, ac proprio splendore allicientem. Ergo ambabus manibus ignem amplectitur, & avidissimis labris flammam exosculatur. Sed illicò vim ignis sensit, mentum occupantis. Námque *olli ingens barba reluxit, Nidorumque ambusta dedit*, indéque argumentum incendii pustulas undique, circa fœdum os, & barbæ stolones reliquit, ut è vestigiis dementia amantis agnosceretur. Igni similes sunt omnes res creatæ, benè utentibus sanè utiles, & ita claræ, ut in eis divina potentia manifestè resplendeat. Sed imprudentes & intemperantes nonnulli cùm in eas incidunt, stolidè nimis involant, amplectuntur, osculantur. Ergo subinde tam deformes recedunt, ut Satyri instar, non solùm circa os amatoriiis floribus, pustulisque tumeant, sed etiam toto corpore sint scabiosi, & contagiosi. Georg. Stengel. P. 1. Labyr. c. 10.

Equidem amorem impurum Salomon ipse comparat igni, dum 6. Prov. ait: *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur plantæ ejus?* Ignis in sinu, est cogitatio ardentis libidinis in mente; ambulatio super ignitos carbones est consensus in peccatum. Utraque flamma rapitur à lascivo comptæ mulieris aspectu. Hinc idem Sapiens ibid. *Non concupiscat pulchritudinem ejus cor tuum, nec capiaris nutibus illius.* Formosa species urit & accendit. Huc facit emblema Amoris, quò pingitur ipse, cum tæda cerea, quæ admotò igne torretur, remoto liquatur, subjecto hoc lemmate:

Proxima fax igni flagrat, atque remota liquefcit:

Me procul ipse liquat, me propè torret amor.

S. Ambrosius lib. 1. de Pœnit. c. 13. & 14. Gravis, inquit, ignis est, fœda concupiscentia, & ideò non demus alimenta luxuriæ. Palscitur libido conviviis, nutritur delitiis, vino accenditur, ebrietate flammatur. Verba petulantis mulieris cupiditatum sunt retia; manus ejus, amoris nodus est. Ne capiaris, solve nodum: ne cremeris, excute scintillam. Hoc si audirent multi procaces adolescentes, non tam petulantes prurirent in flammam cum Satyris, nec stolidè amplexarentur cum illis ignem, sinúque foverent, aut super eum ambularent. Non incongruè

gruè huc servit, quod narratur de tribus juvenibus, genere illustribus, qui ludos in Bacchanalibus daturi, sese in horridos Faunos efferarunt. Vestis erat linea, villis undique fetisque hirsuta, arente stupa ac pice illita. In illam fortè scintilla è facula daduchi pueri inciderat, & omnes tres, flammam restinguere frustra conantes, ferali incendio involvit, lentoque igne miserabiliter torruit & assavit. Jacobus Bidermannus lib. 3. Acroam. c. 7. Hoc est agere Satyros, & suum pariter ignem & exitium in sinu, in vestibus, in gestibus, in verbis, in ludis & jocos circumferre.

III. (c) Adagiographus, Chiliade. 3. centuria 3. ex Platonis convivio, de Silenis commemorat, quod eruditionis causâ juvat hîc apponere. Alcibiades apud Platonem, Socratis encomium dicturus, eum Silenis similem facit, quod is multò alius esset propiùs intuenti, quàm summo habitu, specieque videretur. Quem si de summa, quod dici, solet, cute quis æstimasset, non emisset asse. Facies erat rusticana, taurinus aspectus; nares simæ, mucòque plenæ: Sannionem quempiam, bardum ac stupidum dixisses. Cultus neglectus, sermo simplex ac plebejus, & humilis, ut qui semper aurigas, fullones, cerdones, & fabros haberet in ore. Nam hinc ferè sumebat illas suas inductiones, quibus urgebat in disputando. Fortunæ tenuis uxor, qualem ne vilissimus quidem carbonarius ducere vellet. Videbatur ineptus ad omnia reipublicæ munia; adeò, ut quadam die nescio quid apud populum adorsus agere, cum risu sit explosus. Denique jocus ille perpetuus nonnullam habebat morionis speciem. Cùm ea tempestate ad insaniam usque ferret inter stultos profrendi Sapienriam ambitio, neque unus esset Gorgias, qui se nihil nescire jactitaret, & ardelionibus huiusmodi nusquam non referta essent omnia, solus hic homo, *unum se scire*, dictitabat, *quod nihil sciret*. Atqui si Silenum hunc explicuisses, videlicet Numen invenisses potiùs. quàm hominem; animum ingentem, sublimem, ac verè Philosophicum omnium rerum, pro quibus cæteri mortales currunt, navigant, sudant, litigant, belligerantur, contemptorem; injuriis omnibus superiorem, & in quem nullum omnino jus haberet fortuna, & usque adeò nihil timentem, ut mortem quoque nulli non formidatam contempserit; in tantum, ut cicutam eodem biberit vultu, quo vinum solet; utque jam moriens etiam in Phædonem suum (scriptum à se dialogum) locaretur; & sapiens, oraculo, imò omnium mortalium sapientissimus pronuntiaretur. Hunc talem facie vilem, pectore incomparabilem Alcibiades cum Silenis ideo contulit, quia olim Sileni statuæ sectiles fuerunt, & ita concinnatæ, ut

M m m 3

didu-

(c) *In corpore deformi formosus animus.*